

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse:

24/3807

Vår referanse:

24/1771 - 4 / EMA022

Dato:

29.08.2024

Høring – skjult kameraovervåking ved bruk av mobilt kamera mv

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 25. juni 2024 med forslag til endringer i straffeprosessloven § 202a om skjult kameraovervåking.

Riksadvokaten ser positivt på en regulering av politiets bruk av mobile kamera i etterforskning. Etter anmodning fra departementet, har riksadvokaten tidligere kommet med innspill til regelverksutvikling på området, jf. brev herfra datert 4. april 2023. Riksadvokaten har s.å. utgitt midlertidige retningslinjer for politiets bruk av mobilt kamera (drone mv.) som ledd i etterforskning.

Som tidligere antydnet, er riksadvokaten av den oppfatning at et bredere anlagt lovarbeid om politiets bruk av spaning, herunder ved bruk av teknisk utstyr, kunne være hensiktsmessig. I høringsnotatet (side 42) uttaler departementet om dette at

"[e]t slikt bredere lovarbeid kan ha gode grunner for seg, men bør etter departementets syn ses i sammenheng med spørsmålet om lovfesting av ulovfestede skjulte etterforskningsmetoder mer generelt, og departementet går ikke videre med et slikt forslag nå."

Beslutningen tas til etterretning.

Hva gjelder det spesifikke lovforslaget som nå er sendt på høring, har riksadvokaten ingen vesentlige innvendinger. Riksadvokaten er enig i departementets prinsipielle utgangspunkter, herunder de konstitusjonelle og menneskerettslige skranker for skjult overvåking. En er videre enig i at graden av inngrep i privatlivet og personvernet til den som overvåkes først og fremst beror på varigheten og omfanget av overvåkingen, samt på hvilket sted personen som observeres befinner seg. Oppsummert gir lovforslaget tilstrekkelig anvisning på relevante vurderinger og avveininger som må foretas, og ivaretar de sentrale hensyn som gjør seg gjeldende ved bruk av mobile kameraer ved skjult overvåking.

Riksadvokaten har noen få bemerkninger til enkelte elementer i forslaget.

Departementets forslag innebærer at vilkårene «fastmontert» og «fjernbetjent eller automatisk virkende» tas ut av dagens lovtekst. Formålet med dette er "å lovregulere skjult kameraovervåking ved hjelp av mobile kameraer som ledd i politiets etterforskning, herunder kameraer montert på droner". Forslaget innebærer at også vilkåret «vedvarende eller regelmessig gjentatt» tas ut av lovteksten. Formålet her er "å regulere bruk av kamera som er mindre inngripende enn det som omfattes av gjeldende § 202 a, og som i visse tilfeller kan ha et usikkert hjemmelsgrunnlag i dag". Riksadvokaten gir sin tilslutning til dette.

Med nevnte endring i bestemmelsen, vil vilkåret i § 202a om at det må foreligge skjellig grunn til mistanke om en eller flere straffbare handlinger som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder, etter riksadvokatens syn være for strengt ved overvåkning som *ikke* er vedvarende eller regelmessig.

Departementets forslag innebærer videre at skillet mellom privat og offentlig sted opprettholdes. Vilkåret «*på eller fra offentlig sted*» foreslås erstattet med «*rettet mot personer på offentlig sted og privat sted som er synlig for allmennheten*». Riksadvokaten gir sin tilslutning til at skillet mellom privat og offentlig sted opprettholdes, og til den språklige formuleringen i utkastet.

Etter riksadvokatens oppfatning bør politiet, ved kameraovervåkning som er rettet mot personer på offentlig sted og privat sted som er synlig for allmennheten, og som *ikke* er vedvarende eller regelmessig gjentatt, gis hastekompetanse hvis det er fare ved opphold.

Vedlagt høringssvar fra Nordland statsadvokatembeter, som så vidt en kan se kun er sendt hit.

Heidi Reinholdt-Østbye
førstestatsadvokat

Erik Marthinussen
kst. statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Vedlegg

Høringssvar skjult kameraovervåking - fra Nordland statsadvokatembeter

NORDLAND STATSADVOKATEMBETER

Riksadvokaten
Postboks 2102 Vika
0125 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

24/1763 - 3 / SMA008

21.08.2024

Høringssvar skjult kameraovervåking

Det vises til brev av 8. august 2024.

Nedenfor finner man høringsinnspill inngitt herfra til høringen:

"Det vises til høringsbrev av 25. juni 2024.

Nordland statsadvokatembete inngir ved dette sine syn på utvalgte deler av forslaget.

Innledningsvis vil en anerkjenne behovet for en klargjøring av dagens regelverk knyttet til særlig kameraovervåking ved hjelp av droner. Bruken av kamera i etterforskning, både åpen og skjult, er både et praktisk og nyttig verktøy og erstatter i mange tilfelle bruken av spaningspersonell. Det gir sikre observasjoner og kan lett etterprøves, i motsetning til rene spaningsobservasjoner som ikke dokumenteres på annen måte enn av spaningspersonens egen gjengivelse av hendelsen. I så måte vil kamerabilder også innebære en økt rettssikkerhet for den som har vært utsatt for overvåking.

En støtter en mer nøytral tilnærming av hva som er kamera i straffeprosessloven § 202 a, ved vilkåret "fastmontert" tas ut lovteksten og slik at ethvert kamera omfattes av bestemmelsen uavhengig av hvorledes det er arrangert og uavhengig om bilder lagres eller ikke. Videre støttes endringen som regulerer kameras plassering, men i stedet regulerer hvor kamera rettes mot. Det avgjørende for regulering av skjult kameraovervåking må være *hva* kamera skal fange opp av bilder, ikke *hvor* det blir plassert.

Spørsmålet om vilkåret "fjernbetjent eller automatisk virkende" bør fjernes, slik foreslått, er vanskelig. Dersom vilkåret fjernes vil bestemmelsenes virkeområde utvides, slik at det kan oppstå grensetilfelle som kanskje ikke var tilsiktet. Det er i dag for eksempel montert kamera i flere av politiets sivile biler som benyttes blant annet i trafikktjenesten. Hvorvidt dette er å anse som overvåking kan problematiseres. Ved observasjoner i trafikken som krever inngrep vil kameraopptak av hendelsen i mange tilfelle være avgjørende for å dokumentere lovbrudd, og den som utsettes for opptaket vil normalt være uvitende om kamerabruk inntil politiet

griper inn. For den som rammes vil det ofte oppleves som skjult overvåking i trafikken. Det vil som oftest være tale om kortvarige opptak som er helt situasjonsbetinget, noe som gjør at man kan stille spørsmål om det i det hele tatt er tale om "overvåking", jfr høringsnotatets side 43 samt bruken av vilkåret "vedvarende eller regelmessig". For å redusere mulig utilsiktede virkninger av lovendringen bør derfor vilkåret at kameraet skal være "fjernbetjent eller automatisk virkende" videreføres i bestemmelsene. En slik regulering vil tydeliggjøre karakteren av overvåkingen, ved at dette har et mer skjult preg ved at de som betjener kamera kan holde seg på avstand fra det området som overvåkes. Dette vil kunne bidra til å klargjøre eventuelle grensespørsmål som kan oppstå, sammenholdt med øvrige forslag.

I forslaget er det angitt at vedvarende eller regelmessig gjentatt kameraovervåking skal besluttet av retten i tilfelle som beskrevet i utkastets første ledd og fjerde ledd. Forslaget tiltres herfra både hva gjelder krav til strafferamme og terskel for iverksettelse. Disse ivaretar både hensynet til den enkelte som rammes, men også samfunnets behov for å kunne avdekke lovbrudd. En er enig i forslagets differensiering av når overvåking skjer på offentlig sted/observeres fra offentlig sted og når det skjer på privat sted. Forholdsmessighetshensyn tilsier at terskelen for tiltak må være av en viss alvorlighet. Det bør videre vurderes om det også bør åpnes opp for å gi polititjenestepersoner uten påtalemyndighet kompetanse til å beslutte iverksettelse av kameraovervåking i hastetilfelle i situasjoner som framgår av forslagets første ledd, slik som f.eks. ved ransaking, jfr straffeprosessloven § 198. Dette for å fange opp, og klargjøre, tilfelle hvor hasteelementet er så presserende at beslutning fra påtalemyndigheten ikke kan innhentes på forhånd og formålet med kamerabruken forringes. Det kan for eksempel være situasjoner hvor droner benyttes til ordensmessige formål, typisk ved store demonstrasjoner og eller andre arrangementer, hvor det oppdages hendelser hvor dronebilde vil være av betydning. Forutsetningen er at hendelsen knyttes til en eller flere enkeltpersoner, og at droneinnsatsen rettes konkret mot disse. Dette vil også bidra til større bevissthet om når personrettet kameraovervåking kan iverksettes, og samtidig stille krav om notoritet til de beslutninger som treffes."

Stig Morten Løkkebakken
statsadvokat